

ЈЕЛЕНА ПОНОМАРЕВА*
Московски државни институт за
међународне односе
МИРОСЛАВ МЛАДЕНОВИЋ**
Факултет безбедности

УДК 327(7)
Монографска студија
Примљен: 02.09.2017
Одобрен: 26.09.2017
Страна: 93-108

„КОЛЕКТИВНИ ТРАМП“ У ПОТРАЗИ ЗА НОВОМ ПАРАДИГМОМ

*„У политици се ништа не дешава случајно.
Ако се нешто десило, то је тако било и замишљено.“*
Ф. Д. Рузвелт

Сажетак: Главни истраживачки интерес аутора овог рада изазива, не толико сам Доналд Трамп (Donald John Trump), колико његови сарадници и интересне групе које стоје иза њих. Анализа догађаја у САД и у светској политици уопште, мора да се заснива, како на проучавању објективних – системских, тако и бројних субјективних фактора.

Изучавање субјеката и субјективности политике, омогућава да се схвати улога реалних играча, њихови циљеви, интереси и могућности. Управо тај принцип примењен је у овом раду. У њему се, на основу изучавања кадровске базе Трамповог кабинета, настоји да уочи субјективност нове америчке администрације и прогнозирају могући сценарији развоја, не само САД, већ и читавог света.

Кључне речи: светска политика, САД, Доналд Трамп, нова администрација, интересне групе, сценарији развоја

Трамп као неизбежност

Поводом избора 45. председника Сједињених држава, познати стручњак за војну стратегију и геополитику, консултант Савета за националну безбедност Стејтдепартамента САД, саветник бившег председника Роналда Регана (*Ronald Wilson Reagan*), Едвард Лутвак (*Edward Nicolae Luttwak*), изјаснио се прилично отворено: „Трамп – то је на 90% неизбежност америчке спољне политике“ (Luttwak, 2017).

Може се додати још да је победа Трампа реакција и на еволуцију унутрашње политике, јер је граница између спољне и унутрашње политике веома прозирна.

---

* nastya304@mail.ru, tel. +7 (903) 755-46-31

** m.mladenovic@fb.bg.ac.rs, tel. +381 63 803 5157

Заиста, политика америчког и глобализаторског естаблишмента, за последњих четврт века довела је до веома озбиљних, у неким случајевима – катастрофалних политичких и безбедносних промена у свету. Државе су престале да буду главни, системски и одлучујући субјекти светске политике.

„Некада су економски савези били ретки и са много мање чланова. У садашњем тренутку, они представљају најфреквентнију форму повезивања држава. Неки од њих, као што су Међународни монетарни фонд или Светска трговинска организација, укључују већину земаља света. Велики број питања која дотичу традиционалне унутардржавне проблеме, данас се решавају блиским и честим контактима лидера појединих најутицајнијих земаља света. Мали је број земаља које могу да остану по страни и да имају привилегију да воде самосталну унутрашњу и спољну политику.

Ситуација је парадоксална до те мере да су чак и владе појединачних земаља више оријентисане и одговорније међународним институцијама него сопственим грађанима чијом изборном вољом су формиране.

Колико-год изгледа чудно, највећи обим класичног државног суверенитета, данас се може наћи код идеолошки (Кина) и економски затворених држава (Северна Кореја, Куба), мада се и код њих он постепено смањује. Што се тиче отворених и развијених земаља, код њих је делегирање суверенитета више него очигледно. Изузетак представљају само САД које себи дозвољавају да често, и упркос противљењу других држава, отворено стављају своје националне интересе изнад савезничких па и светских.“ (Килибарда, 2014:200-201).

Највеће транснационалне компаније, институције глобалног финансијског система и међународна мрежна друштва, настала највећим делом на тлу Америке, креирају и диктирају глобалне процесе у свету по сопственим мерима.

Потенцијални конкурент САД – НР Кина, која је захваљујући неолибералној глобализацији постала економски гигант, спремна је за геополитичку реформу док су у муслиманском свету, на смену светских режима, дошле снаге антимодерне. Агресија и деструкција, архаизација и варварство постали су данас, не само норма живота огромног пространства Блиског истока, северне Африке и Централне Азије, већ се пробијају и у Европу са стотинама хиљада избеглица. Шамир је још 2005. године, предсказао данашње догађаје. „...Милиони нових избеглица већ су кренули на пут..., биће их све више и више, док се једном крхка социјална равнотежа у Европи не преломи и не сруши. Европа ће бити препуњена странцима, као својевремено Римска империја и пред њом ће се појавити тежак избор: успоставити систем апартхејда и дискриминације или изгубити свој идентитет...“ (Шамир, 2016).

Све наведено, веома је карактеристично за савремени развој ситуације. Милиони миграната марширају европским путевима, пласирају своју културу и начин живота домаћем социјуму и изражавају претензије на недовољан ниво обезбеђења сопствених потреба. Овакво понашање доводи у ћорсокак власти европских земаља, изазива незадовољство и протесте домаћег становништва, погодује расту националистичких тенденција и потире вишегодишње напоре

за изградњу јединствене Европе. Некада је римска држава интегрисала варваре и настојала да једна племена учини заштитницима од других. Резултат је био варваризација целе империје и, у коначном, њен крах. Брзо ширење исламског становништва у Европи, и црначког у Америци, многи виде као процес који ће изменити суштинска обележја матичних нација. Није далеко време када ће, како каже руски филозоф Александар Зиновјев, „Мула дозивати Алаха са Ај-феловог торња»(Бузин,2016). Политиком глобалног експанзионизма, Обама (Barack Hussein Obama) је увукао Европску Унију у клопку, учинио је слабијом и разбалансированом. Расцеп америчке елите и подршка Трампа, у великој мери су везани са жељом да се не понови европско искуство. Отуда и жестока антимиграциона реторика и тежња нове администрације да уништи терористичко упориште названо „Исламска држава“. То је једна страна процеса.

С друге стране, нова администрација или „колективни“ Трамп, прекрасно зна да експанзионизам, који је постао alter ego америчке политике, почев од Клинтона и завршавајући се с Обамом, није само резултат постојања војних база, вазалног менталитета лидера других земаља, јефтине робе и доминацији долара на свим континентима. У покушају да „правилно“ прекомпонују свет, САД су преузеле на себе исувише много обавеза и, не само често примењивале силу, већ су је користиле чудним и непотребним поводом, што је и довело до катастрофалних социјално-економских резултата и колосалних репутацијских последица. Пораст антиамериканизма у целом свету, достигао је максималне вредности а у самим САД, имовинско раслојавање може се упоредити са нивоом из 1914.године, када је 1% становништва контролисао 90% националног богатства (Безруков, 2016).

Експанзионизам је тешко бреме које прети да потроши силу. Да би се извршио пробој и да би „светлео као пример за све“(Трамп, 2017), неопходна је пауза.

Још крајем осамдесетих година, поједини амерички стручњаци упозоравали су да би се САД могле наћи у позицији у којој су се током историје налазиле све велике империје када су, на врхунцу моћи, западале у кризу, која је коначно доводила до њиховог пада. У класичном делу „Успон и пад великих сила“, објављеном 1988. године, амерички историчар, Пол Кенеди (Paul Kennedy), разлог за то потражио је у ономе што је означио као „imperial overstretch“, односно у настојању империја да се шире преко граница способности да асимилирају и контролишу укупну територију (Kennedy, 1989). Евидентно настојање САД да уређује односе у одређеним регионима света па и унутар самих појединих држава, неминовно за последицу има бројне негативне појаве, од којих је, у новије време, најизраженија масовна миграција становништва из подручја у којима је учињен покушај „демократизације“. Чини се да после рушења биполаризма, преостала суперсила није много марила за проблем „imperial overstretch“. По многим показатељима, он се управо испољава кроз бројне акције које Америка предузима у међународној заједници. „То постаје по свој прилици земља која више не може свесно и савесно да управља добрима и изворима с којима располаже и постаје играчка у рукама силе којом располаже. Овде сила доминира не само правом већ и памећу великог дела најмоћније

групе људи. Није више сила у рукама људи већ су људи у рукама силе“ (Васовић, 2010:440).

Потребно је објединити снаге, прегруписати их и направити оптимизацију ресурса. Сва историја САД је циклична смена две тенденције: периода експанзије, ширења (време демократа: Вилсона (Thomas Woodrow Wilson) , Рузвелта (Franklin Delano Roosevelt), Трумана (Harry S. Truman), Кенедија (John Fitzgerald "Jack" Kennedy)) и периода „збијања редова“, усредсређивања (време републиканаца с изузетком Буша – млађег (George Walker Bush)).

Трампа, као реакција на политику експанзионизма, представља, пре свега, паузу – усредсређивање Америке на своје унутрашње проблеме; то је период варења „поједеног“, гутање „љути чорбе глобализације, коју је до кључања довео Обама (Пономарева а, 2017), и осмишљавање наредних корака.

Трампова Америка може да се схвати као Америка која се спрема за нови скок, нове висине. Због тога се и обраћа унутрашњим проблемима. То наравно не значи да ће они за време Трампа и бити решени. Главно је да је „једносратна“ Америка добила сигнал – промена ће бити, оне су неизбежне али када - то је већ друго питање! У сваком случају, усредсређеност на себе – за Америку је привремена мера која ће се, у условима глобализације, углавном решавати на рачун спољних фактора. Због тога и толика пажња према Кини и Ирану, реакција на миграцију и настојање (бар реторички) да се уништи Исламска држава. Због тога, полазећи од политичке и економске реалности укључености Америке у светску економију и повезаности са свим светским центрима моћи, неоправдано је сматрати Трампа изолационистом. Он ће, безусловно, проводити спољну политику јачања САД. Новина је само у томе што начини таквог јачања могу да буду најразличитији. На пример: слабљење Кине и ЕУ, разигравање „карте“ колективног дејства против Исламске државе и међународног тероризма, преформатирање НАТО итд.

При овоме треба имати у виду да ће клице новог глобалног социјално-технолошког уређења, у блиској будућности, на озбиљан начин изменити и саму Америку и светску економију у целини. Роботизација производње, четврта и наредне технолошке револуције као и активно увођење адитивне технологије, изазваће смањење глобалних производних ланаца што ће, на фону тренда енергетске зависности, довести до релокализације производње у богатим државама. Примат платежне способности над факторима производње, убрзаће процесе регионализације – својеврсно „ограђивање“ од глобализације, као начина ограничавања приступа конкуренције ка „својим“ клијентима.

Тренд формирања ексклузивних корпоративних зона, регион-држава, корпорација-држава, о чему су много година раније писали, истина с различитим вредносним оценама, К. Омае (Kenichi Ohmae); Ф. Бобит (Philip Bobbitt), А.И. Фурсов (Андрей Илич Фурсов) (Фурсов б, 2006; Bobbitt, 2002; Ohmae, 1995), заузима све већа и већа пространства. О бездржавном свету блиске будућности као о „чуду“ које је могуће при уједињењу иновација и хибридне повезаности јавног с приватним, страног с домаћим, размишља и старији

научни сарадник Фонда „Нова Америка“ (The New America Foundation) Параг Хана (Parag Khanna).

До 2030.године, свет у коме живимо може да се трансформише у „Нови средњи век“ где ће доминантне да буду „пара-државе“ или „посебне економске зоне“. То ће бити свет градова, углавном приморских, усмерених на поморску трговину и неће имати јединствени центар управљања (Ханна, 2012: 320).

Неопходно је свакако нагласити да технолошке могућности и новаторство не значе аутоматски долазак благостања.

Велика већина људи, који се нађу на периферији трговачких путева и ван мегаполиса (пара-држава), не само да ће живети у беди већ ће, кроз поједностављене архаизоване социјалне поретке, изазвати притиске на свет будућности, на *futurum* – тамо, где је чисто и светло.

Проблем неравноправности, изаћи ће у први план и у најбогатијој земљи света. Очување стабилности у условима потенцијалне дестабилизације и заостравања социјално-економских, политичких, етно-религијских, демографских и других конфликта захтева боље избалансирану расподелу индустријске моћи и улоге државе у америчком друштву, заснованом на новој технолошкој бази и новим организационо-управљачким принципима. Ипак, реализација тих захтева, као и прерасподела финансијских токова није могућа без разрешења унутарелитне кризе, чију кулминацију чини избор Трампа за председника.

Криза власти и „хладни рат“ емеричких елита

У извештају харвардске школе бизниса (септембар 2016), посвећеном истраживању конкурентности САД, посебно је истакнуто да: „дисфункционални амерички политички систем представља данас главну препреку на путу САД ка економском прогресу“ (Безруков, 2017:17). Председнички избори, по речима В.В. Набокова (Владимир Владимирович Набоков), са „кристалном јасноћом“ су показали, не само неповерење према лидерима и неспособност обе партије за компромис, не само одсуство елитног консензуса, већ и жестоку супротстављеност – својеврсни „хладни рат“ три водеће групе власти и утицаја (*alter ego* разних Америка), које заједно чине савремене САД.

Прва Америка – то је Вол-стрит, бирократски Вашингтон, Чикаго и Лос-Анђелес. То су САД једног процента становништва, Америка банкара – власника емисионих центара, банака, хец-фондова, осигуравајућих компанија и инвестиционих центара. То су „продавци магле“, који концентришу у својим рукама огромне финансијске ресурсе и оперишу са много више средстава него што објективно постоје.

Ако реална светска економија (укључујући и сферу услуга) износи око 80 трилиона долара, светско финансијско тржиште оперише са 800 трилиона долара а укључујући и деривативе – са једним квадрилионом (Ларина, 2016:166).

Највећим делом тих средстава управљају америчке банке. Поред чисте спекулације и пумпања финансијских балона „у првој декади овог века банке Вол-стрита преферирају инвестирање у пласман већ проверених технологија ван САД или у непокретности. Оне нису желеле да чекају да улагање у ризичније технологије следећег индустријског циклуса донесу плодове“ (Kurth, 2011). Другим речима – оне почињу да једу будућност. Израз интереса „позајмљивачког процента“ била је Хилари Клинтон (Hillary Diane Rodham Clinton), као председнички кандидат.

Друга Америка – то је касно-индустријски подсистем, или Америка корпорација, представника гранских транснационалних компанија које је створила друга индустријска револуција. То су власници и топ-манаџери, превасходно нефинансијских и нискотехнолошких, али производних предузећа. Њих је представљао и на њих се ослањао у предизборној кампањи Доналд Трамп. Њега је подржао капитал запослених у индустрији (у оквиру тога и у војноиндустријском комплексу), грађевинарству, сфери услуга и заједно са њима – велика већина Американаца чији су преци дошли из Европе. То је тзв. стара добра Бела Америка, Америка „зарђалог појаса“.

Противречности међу елитама и елитним групама формирале су се деценијама и достигле су свој пик 2016. године. Како наводи амерички аналитичар Џ. Курт (James Kurth), „финансијска плутократија не може да оствари успешно руководство у глобалној конкуренцији међу великим државама, пре свега због немарног односа према формирању избалансиране индустрије у самим САД. Други фактор – то је превелика везаност за светску резервну валуту. Трећи фактор изражава се у томе што финансијска елита форсира мале ратове и одржава сопствени поредак припремама земље за одвраћање других великих држава и великих ратова“ (Kurth, 2011). При таквом приступу, индустријалци и војници све јасније учевају неизбежну конфронтацију с НР Кином. Због тога се залажу за снажну Америку изнутра. У оквиру нове администрације формиран је посебан орган – Национални трговински савет (National Trade Council) на чијем је челу Питер наваро (Peter Navarro) – писац књиге са индикативним насловом „Смрт због Кине“ (Death by China).

Слика елитних противречности не би била потпуна ако се нешто не каже о трећем сегменту савремене Америке, формираном последњих 40 година – „когнитаријату“, односно „интелектуалном пролетаријату“, или, Америци цифара, алгоритама и „гикономиксова“. Овај део није иступио свог кандидата – за сада нема неопходних ресурса. Недавно су: корпорација РАНД (Research and Development), Токијски универзитет и Европски центар за оцену технологије, објавили извештај „Технолошки развој 2025“. Посебно пада у очи следећи закључак: у свету постоје 24 критичне технологије. Тај ко располаже свим тим технологијама, може да оствари нову технолошку револуцију и да покрене нову економију. Тренутно, Американци имају 21 од тих технологија, Јапанци – 17, ЕУ – 14 (Ларина, 2016:170-171). Другачије речено, време „нетократа“ још није дошло. То свакако није једини разлог што „елита знања“ није учествовала на изборима 2016.г.

Анализа наступа власника и саветника најкрупнијих ИТ компанија и компанија везаних за критичне технологије, доводи до закључка да они, не само да просто очекују, већ су уверени: у најскоријој будућности, Америку и свет у целини погодиће страшна криза у поређењу са којом ће догађаји 2007-2009. представљати „смешак историје“. Због тога они не желе да у критичном моменту преузму на себе бремене власти и одговорности. Логичније је искористити кризу да би се ослабила и одстранила финансијска елита. Ипак, они не чекају да се ствари саме разреше. Већ сада се формира савез „гикономиксова“ с најистуренијим деловима корпоратократије против „банкстера“. Време и технологије такође не раде у прилог банкарско-гангстерске елите. Они немају куд да одступају па су на тас своје представнице – Клинтон, не само током изборне кампање ставили цео амерички и глобални ресурс, већ и сада „елитни рат“, макар и хладан, иде, не на живот, већ на смрт.

Предизборна кампања 2016.године, лансирала је процес преиспитивања улоге и могућности САД. То није заслуга Трампа. Америчке елитне групе морају да се одреде за избор нове парадигме. Да ли ће и даље да штите глобални систем који су сами створили, као што је говорио Кисинџер на предавању у Даблину 1999.године, „глобализација је просто друго име за доминантну улогу Сједињених држава“, који незадрживо иде ка „Новом средњем веку“, или ће спасавати само онај део који је непосредно интегрисан с Америком – оквирно речено, англосаксонски свет?

Прву варијанту подржавају банкстери. Другој тежи „колективни“ Трамп. Величина Америке, како је види ова група око Трампа, може се изразити као: „ни у ком случају глобална одговорност, већ способност да се свима покаже пример успешности (сасвим у духу „очева-оснивача“). Никома ништа не намењати а силу демонстрирати у случају да то захтевају национални интереси САД“ (Лукьянов, 2017).

На тај начин, улазак Трампа у велику политику никако не значи отказивање америчког естаблишмента од освојеног, што „тврдом“ што „меком“ силом. Ф.А. Лукјанов (Фёдор Алексаандрович Лукьянов) с правом истиче, описујући Трампа: „речено берзанским језиком, то је циклична корекција тржишта“ (Лукьянов, 2017).

„Колективни“ Трамп и нова парадигма?

Колико-год да је изузетна личност Доналда Трампа, избор нове парадигме или корекција политичког тржишта САД не може толико да зависи од њега колико од «витезова» новог «Округлог стола». Због тога треба рећи нешто и о «колективном Трампу».

Пре свега, политички систем САД уређен је тако да зависи, како од подршке његових крупних делова, тако и од новца. Колики је значај финансија, најбоље је изразио амерички сенатор Марк Хана (Marcus Alonzo "Mark" Hanna): „У политици су важне само две ствари. Прва – то је новац, а која беше друга, заборавио сам“.

У суштини, Трамп није ни усамљеник ни скоројевић. Он је човек система или, боље рећи – једног одређеног дела. Да постане председник Сједињених држава, могао је само „колективни“ Трамп. Богатство и везе, неизоставни су атрибути велике политике. Ако се они користе за освајање врховн власти, онда ће се и та власт користити за задовољење потреба оних који су помогли стварање нове политичке звезде као и за очување и заштиту посебних групних интереса.

Ф.Д. Рузвелт је био мудар и рационалан политичар. Ништа није говорио узалуд. Његове речи могу да се узму као аксиома: „у политици се ништа не дешава случајно. Ако се нешто десило, значи да је тако било замишљено“. Другим речима, победа Трампа није тријумф богатог скоројевића, већ операција спасавања/реформе система или неког његовог дела.

Друго, лансирајући „свог“ кандидата за председника, заинтересоване групе већ имају стратегију, план дејстава, проверу ресурса и могућности. Штавише, власт и утицај – то су пре свега идеје у оквиру којих се даје новац, мобилишу људи и активирају технологије. Власт и утицај су, пре свега, „мисли од којих затим незадрживо, као надградња, иду оружје и новац. Побеђује новац, а не злато и песнице“ (Свасьян, 2009:51). У штабу Трампа, постоје те идеје и стратегија.

Комбинујући национализам и проктеционизам, истичући као приоритет решавање унутрашњих проблема и апелујући на раднике и „плаве оковратнике“ односно на Америку „зарђалог појаса“, Трамп се ослања на ауторитет седмог председника САД, Ендрју Џексона (Andrew Jackson). Идеологија и политика оснивача Демократске партије у корену се разликују од вилсоновских принципа, блиских домаћинима Федералних резерви (Federal Reserve System). Није случајно што највећу америчку новчаницу од 100 000\$ украшава управо портрет 28. председника, Вудро Вилсона, кога с правом аматрају оснивачем либералног пројекта уређења света.

Будући наследником Џексона, „колективни“ Трамп за основу своје политике узима, не глобално лидерство, већ решавање нагомиланих унутрашњих проблема. Још једном подвлачимо да то не значи одустајање САД од глобалног лидерства. Реч је само од одбацивању баласта, о ревизији „путне карте“. На пример, 72% расхода НАТО покрива Вашингтон што значи да ни једна земља ЕУ не даје такву економску жртву очувању безбедности, као САД.

Чак и Немачка, која има највећи БНД на континенту, издваја свега 1,19% док низ земаља-чланица блока, укључујући и Шпанију, не достиже до 1% (Белов, 2017). Због тога је, не само логично, већ и неизбежно, настојање нове администрације да изврши ревизију „застареле“ организације. У коначном, то не само да неће довести до њеног распуштања, већ напротив, има за циљ њено јачање.

Треће, законе друштвеног развоја, класне борбе и социјалне солидарности, нико није укидао. Будући најбогатијим председником у историји САД (4,5 милијарде), према подацима Forbes за 2016. Годину (Forbes, 2016). Трамп се сигурно неће предавати алтруизму и делити новац на улици. Његов задатак је

да оптимизује политичке и економске институције, чиме је већ почео да се бави. Фигуративно речено, Трамп више воли да рибару да удицу него рибу.

Позиције и намере које је исказао у инаугурационом говору већ попримају јасније обресе. „Свака одлука везана за трговину, порезе, емиграцију, спољне послове биће донета у корист америчких радника и америчких породица... Заштита ће довести и до процвата моћи... Ми ћемо следити два проста правила: купујте америчко и запошљавајте Американце“ (Трамп, 2017).

У низу новости које потврђују спремност да се ове речи преточе у праксу, говори и одлука о увођењу пореза на мексичку нафту. Она личи на заштиту сопствених произвођача нафте и на усмереност на „револуцију“ у сфери производње шелфовског гаса и нафте. Макар таква решења и противрече правилима „слободне трговине“ – за Трампа и те који су га довели на власт, она ништа не значе. Главно је да се оздрави економија САД, повећа национални индустријски потенцијал и, самим тим, реализују сопствени интереси – интереси „колективног“ Трампа, односно првој у историји САД администрацији милијардера, чију основу чини скуп нафташа и финансиста.

Поводом констатације о администрацији милијардера, треба нешто прецизирати. Заиста, укупно богатство нове администрације, без саветника, је огромно и процењује се на 14-15 милијарди долара. Ипак, чак и тај високи показатељ, неколико пута је мањи од личног богатства Била Гејтса (William Henry Gates - 75 милијарди долара) и још десетак милијардера са листе најбогатијих (Forbes, 2016). За те људе, а поготово за оне о чијем богатству Forbes не пише, Трамп је исти политички менаџер као и други председници. Генерално гледано, америчко друштво је елитистичко и логично је да је сваки председник, на овај или онај начин, повезан са њом. Међутим, док је Хилари Клинтон, која је свакако имала тесне везе са Вол стритом, од стране финансијске елите доживљавана као политичка прислуга, Трамп и људи које је окупио ипак улазе у саму ту елиту.

Просто, вектор развоја се мења и потребна су нова лица и нове идеје.

Водитељи и вођени, или свита игра краља

Ради потпуније слике, осврнимо се мало на састав администрације. Довољно је да сагледамо нека основна постављења.

Потпредседник Мајк Пенс (Michael Richard «Mike» Pence) – ново покољење у администрацији, родио се 1959 г. и знатно је млађи од већине својих колега. Ирски католик по пореклу, Пенс је прво подржавао демократе и имао је свој идеал у Џ. Кенедију. Под утицајем супруге Карен Пенс (Karen Sue Pence), прешао је у табор републиканаца што је утицало да 2000.г. буде изабран за конгресмена (био је на челу комитета за спољне послове и за високу технологију).

Важније је ипак нешто друго. Пенс је успео да оствари добре односе са свим главним актерима републиканске партије, укључујући и моћну групу

везану с породицом Буш. Лично, Трамп није хтео да поставља Пенса на дужност подпредседника али, под притиском уједињеног става републиканског естаблишмента подржаног његовим зетом Царедом Кушнером (Jared Corey Kushner) и кћерком Иванком (Ivanka Marie Trump) , био је принуђен да то учини.

Не може се рећи да је Пенс Бушов човек (све је знатно сложеније) али, нема сумње, он је представник интереса конзервативног крила републиканске партије (тзв. Покрет чајанка), у коме Буш игра једну од главних улога.

Добро је познато да је значајан утицај Буша у политици одређен нафтом и контролом над Тексасом, где је сконцентрисана трећина укупних резерви нафте државе и распоређени штабови водећих нафтних компанија. Крајем прошле године у овој држави је откривено највеће налазиште нафте из шкриљаца – Wolfcamp (процењен капацитет: 20 млрд барела нафте, 400 млн кубних метара гаса и 1,6 млрд барела гасног кондензата) (Черных, 2017).

Подсетимо се Лењина: „политика је најсконцентрисанији израз економије“.

Државни секретар (министар спољних послова) Рекс Тилерсон (Rex Wayne Tillerson - «Тексашки Ти-Рекс») такође је повезан с нафтним бизнисом. После дипломирања на тексашком Остин универзитету где је специјализирао експлоатацију нафте и гаса, 1975.године, ступио је на дужност инжењера у Exxon Mobil. После 31 године – 2006.г, постао је генерални директор и председник савета директора корпорације. Каријера Тилерсона, када први човек компаније-гиганта цео живот ради у њој и пролази кроз све фазе – уникатна је појава у светској корпоративној пракси. Иза тога стоји, не само висока одговорност, већ и невероватна оданост корпорацији. Није претеривање ако се каже да је Exxon Mobil за Тилерсона – сам живот.

Последњих четврт века «Ти-Рекс» се бавио превасходно међународним пројектима. На његовом списку су сложени преговори у 54 земље, укључујући и Русију. Узимајући у обзир пакет понуда и могућности Exxon Mobil, може се са сигурношћу тврдити да је Тилерсон већ одавно залазио у највише кабинете и да се познаје са највишим државним чиновницима. Према томе, не треба «Техашкг Рекса» разматрати као новајлију у међународним односима. Што се тиче самог његовог именовања, сматра се да и оно није прошло без клана Буша. Његову кандидатуру активно су лобирали бивши министар одбране и директор ЦИА Р. Гејтс (Robert Michael Gates) и државни секретар за време Буша-млађег, К. Рајс (Condoleezza Rice).

Стив Кол (Steve Coll), новинар, писац и председник Фонда «Нова Америка», који је неколико пута интервјуисао Тилерсона, издвојио је пет његових особина као човека и руководиоца – типичне црте корпоративне културе.

То су: изузетна одговорност за добијени део посла; жестокост, комбинована са способношћу да се, у интересу посла, нађе заједнички језик са сваком човеком; невероватна способност самообучавања и стицања нових знања и навика; одсуство догматизма; и оданост колективном раду (Coll, 2012:685).

Још један нафташ, повезан са кланом Буше и Покретом чајанка – бивши тексашки вице-гувернер за време Буша млађег и троструки гувернер Тексаса укључен је у екипу Трампа. То је Рик Пери (James Richard «Rick» Perry), министар енергетике. Будући једним од иницијатора стварања федералног фонда за финансирање истраживања и развоја добијања нафте и гаса из шкриљаца и битуменозног песка, Пери се сматра једним од очева шкриљчане револуције у САД. Сада је Пери крупни акционар водеће компаније за производњу нафте из шкриљаца Dakota Access Pipeline.

Министар финансија Стив Мнучин (Steven Terner Mnuchin), представник је финансијских кругова, конкретно Goldman Sachs. Породица Мнучин одавно припада кругу утицајних акционара а сам Стив је дуго радио у тој банци (Ларина ц, 2017). Поред финансија, Мнучин се интензивно бавио и финансирањем филмске продукције. На списку су и такви бестселери као „Аватар“, „Људи Х“, „Побеснели Макс“ итд. Управо у области финансирања филмова Мнучин се упознао с Трампом. Током изборне кампање, он је био одговоран за финансије. На тај начин, и његово постањање на ову функцију је сасвим логично.

Министар индустрије и трговине – Вилбур Рос (Wilbur Louis Ross - лични иметак 2,9 милијарде долара) (Forbes, 2016) – није само још један искусни финансијер већ и стари Трампов друг. Преко 30 година они се заједнички баве бизнисом и друже породично. Рос има 79 година, али се не може сматрати оронулим старцем. Свакодневно шета по неколико километара а недељом игра голф. Четврт века је радио у инвестиционој банци Rothschild и, бавећи се питањима интеграције и обједињавања као и проблемима банкротства и кризног менаџмента, Рос је добио надимак „Краљ банкротства“. Сопствену компанију WL Ross & Co. LLC, формирао је 2000.године, а већ 2002.основао је и металуржски комбинат International Steel Group. Битно је такође напоменути да је Рос био саветник градоначелника Њу-Јорка Рудија Џулијанија (Rudolph William Louis Giuliani) по питањима приватизације а помагао је и председнику Билу Клинтону у области руско-америчких трговинских односа.

Слику о променама које се могу очекивати у наредном периоду у земљи, употпуњује постављање министара правде и образовања као и директора ЦИА.

Министарство правде у САД традиционално има огромну улогу у политичком систему земље, а сам министар истовремено врши и функцију Генералног тужиоца. Избор ултра-десног сенатора-републиканца, заклетог противника радничког покрета и свих других форми организовања радништва, посебно из редова афро-американаца и латиноса – Џефа Сешнса (Jefferson Beauregard "Jeff" Sessions III), такође одређује могући избор парадигме развоја. Илустративно је што је управо Сешнс први јавно објавио идеју о изградњи зида на граници САД и Мексика, предложио депортацију нелегалних миграната и увођење жестоких ограничења на улазак муслимана у земљу. Истовремено, он је био први сенатор који је подржао кандидатуру Трампа. Очигледно, његови погледи, позиција и лојалност, били су запажени и верификовани.

Министар образовања у САД је такође веома утицајна функција. На челу ресора је жена, такође не из редова сиромашних Бетси Девос (Elisabeth "Betsy" DeVos) – кћер и супруга милијардера. Важније од тога је што је она противник државних школа и уопште образовања сиромашних слојева Американаца и жестоки борац против расхода на све форме бесплатног школовања. Када су на слушањима у Сенату питали да ли је она икада била у државној школи, бетси је одговорила: „Не. Ја одлично знам приватне школе. Оне су много боље од државних“ (Јарина б, 2017).

Породична ситуација Девос потврђује изреку да „новац иде на новац“. Њен муж је власник једне од највећих трговинско-маркетиншких компанија у Америци, познатој широм света – Amway. Њен брат, Ерик Принц (Erik Dean Prince) – оснивач је трагично познате приватне војне компаније Blackwater. После скандала везаног за примену недозвољених метода вођења борбених дејстава, Принс је био принуђен да оде из компаније, али не и из бизниса. У последње време он пружа консултантске услуге у области формирања приватних војних компанија у Хонконгу, Турској, Саудијској Арабији, Сингапуру.

Што се тиче директора ЦИА – Мајка Помпео (Michael Richard «Mike» Pompeo), он је војни политичар. Базична специјалност му је војна. Завршио је Вест-Поинт а служио је у Западном Берлину. После одласка из армије, добио је харвардско правно образовање и радио је у бизнису, где се упознао са милијардерима браћом Коч (Charles G. Koch and David H. Koch). Управо они су му предложили да уђе у високу политику и били су му главни спонзори током изборне кампање за улазак у Представнички дом Конгреса. У Конгресу је дошао на чело обавештајног комитета, успоставио веома важне контакте, између осталог и са Шелдоном Аделсоном (Sheldon Gary Adelson - 50.на списку Forbes) и постао угледни члан Покрета чајанка. Управо га је Аделсон предложио за члана нове администрације. Ипак, одлучујућу улогу у његовом поствљању одиграо је М. Пенс.

Ми нисмо посебно разматрали тему војних кадрова у које спадају тако ауторитативни генерали као Џ. Матис (James Norman Mattis - министар одбране), Џ. Кели (John Francis Kelly - министар унутрашње безбедности), Х. Мекмастер (*Herbert Raymond "H. R." McMaster* саветник за националну безбедност, чију је кандидатуру подржао Пенс), али ће и они имати важну улогу при доношењу политичких одлука. Напоменућемо само једно. Војна елита, коју у значајној мери подржава индустријски лоби (и обрнуто), сматра неизбежним, не само конкуренцију, но и конфронтацију с НР Кином. Због тога им је неопходан препород Америке.

Ако се пак говори о личном кабинету Трампа, о „Породици“ – онда се мора рећи да ту улазе људи од највећег поверења и рођаци. Они имају неограничен доступ до председника и учествују у креирању најважнијих одлука. У састав „Породице“ улазе: главни стратег – Стив Бенон (Stephen Kevin "Steve" Bannon); шеф администрације Белог Дома, главни оперативац – Рајнхолд Ричард (Reinhold Richard «Reince» Priebus); виши саветник Трампа за политичка питања – Стивен Милер (Stephen Miller); Царед Кушнер и Иванка Трамп

(у Вашингтону их зову „Цованка“). У ову најужу групу улазе и економски саветник Трампа – Дејвид Малпес (David Malpass) и министар финансија Стивен Мнучин.

Неки закључци

Анализа онога што се догађа у Америци, па и у свету у целини, мора да се заснива, не само на изучавању објективних – системских, већ и субјективних фактора. „Раздвојеност социјално-економских фактора као објективних, усмерених и заснованих на моћним ресурсима (на пример: новац, власт, институције присиле) и делатности људи, као субјективних фактора, доминантна је појава у савременим друштвеним наукама, али је она погрешна и нетачна“ (Пономарева б, 2016:9).

Субјективност је карактеристика дејства условљеног унутрашњим осећањима субјекта, његовим вредносним представама и емоцијама као и личним везама и способностима. Нормативна решења односно, надлежности председника, премијера итд., само су један део стварног потенцијала власти и моћи.

Да би се формална надлежност реализовала, неопходно је поседовати додатне могућности, одговарајући инструментариј, полуге, ресурсе, групе за подршку! У најновијој историји РФ постоје свежи показатељи за то. Горбачов је претрпео фијаско јер је изгубио подршку сопственог апарата власти који је проценио да је председник немаран и да је издао националне интересе; у догађајима 1993. године, само мали део "силових структура" је извршила наредбу председника Јељцина и кренуо у јуриш на Парламент. Под истим уставним решењима, политички систем РФ је веома различито функционисао за време председниковања Медведева и Путина. У политичкој историји Србије, те разлике су још очигледније. Са променом лидера, исте политичке институције функционисале су као да је реч о различитим системима (Милошевић, Лилић, Милутиновић, Тадић, Николић...). Сигурно ће се снага позиције председника другачије доживљавати и након последњих председничких избора. Без обзира на бољу институционализацију система у индустријски развијенијим земљама, овакве појаве су и код њих, у мањој или већој мери, евидентне.

Проучавање сублеката и субјективности политике омогућава да се препознају реални играчи, њихови циљеви, интереси и могућности. Управо тај принцип намеће потребу да се посебна пажња усмери на личност али и на структуре, кланове и интересе који стоје иза ње.

Овако посматрана, и структура кабинета 45. председника САД говори много. Такав „колеktivни“ Трамп је потврда будућих трансформација. Као прво, долазећи обрт кризе захтева концентрацију снага и уједињење не просто богатих, већ представника посебних делова тог слоја: финансијског, енергетског, индустријског и војног сектора.

Као друго, савез делова банкарства и нафташа, индустријалаца и војника може да се претвори у мотор спосбан да промени вектор развоја, не само Аме-

рике, већ и светске политике у целини. Већ су укинута обамовска ограничења на експлоатацију нафте из шкриљаца на територији САД и деконзервирана налазишта угља. Вероватно ће ускоро да се уклоне и ограничења за добијање нафте у шелфовима. Трамп је дао зелено светло за изградњу нафтовода Keystone XL из канаде у САД и Dakota Access из Северне дакоте у Илиноис, на које је Обама ставио вето из еколошких разлога.

По свему судећи, и друга ограничења у сфери енергетике, доношена из еколошких или других разлога, биће постепено укидана или преиспитивана. Поред тога, већ су скинуте све забране на експорт америчке нафте. Сенат је, 3. фебруара 2017. године, изменио правила стицања увида у информације и суме које америчке нафтне компаније плаћају локалним властима приликом отпочињања експлоатације. Фактички, таква одлука означава легализацију и скривање од широке јавности корупционих механизма.

Није такође искључена ни могућност изласка Америке из међународног Париског споразума о клими. Овоме треба додати и отказивање учешћа у трансатлантској и транстихоокеанској сарадњи као и појачавање притисака на НР Кину. Такве одлуке не могу да се не одразе на друге учеснике светске економије.

Све напред наведено може се тумачити политичко-економском артиљеријском припремом пред бој у области надолазеће, веома болне прерасподеле нафтног тржишта. Дестабилизација и преформатирање тог сегмента светске политике, логично ће испровоцирати „домино принцип“ – почеће да се руши постојећи систем економских веза, норми и правила, што ће довести до политичке кризе и повећања регионалних војних конфликта. Одатле ни до великог рата није далеко.

На тај начин, изолационализам Трампа може да се претвори не само у „Нови Средњи век“, већ и у Нови Мрачни век.

Литература:

1. Безруков, Андрей., Ребро, Ольга., Сушенцов, Андрей (2017): Дональд Трамп: профессиональный профиль нового президента США. Доклад Международного дискуссионного клуба «Валдай». 17 с. URL: <http://ru.valdaiclub.com/files/14303/> (посећено 12.05.2017),
2. Bobbitt, Philip (2002): *The Shield of Achilles: War, Peace and the Course of History*, Allen Lane, London,
3. Белов, Александр (2017): США слишком долго платили за безопасность Европы. URL: <https://regnum.ru/news/polit/2241995.html> (посећено 12.05.2017),
4. Бузин, Јевгениј., Младеновић, Мирослав (2016): „Отмица Европе“ – неконтролисана миграција као претња националној и регионалној безбедности, Српска политичка мисао, број 3/2016, Институт за политичке студије, Београд,
5. Vasović, Vučina (2010): "Globalizacija, država i demokratija", u zborniku: *Država i demokratija*, (urednik Milan Podunavac), Službeni glasnik i Fakultet političkih nauka, Beograd,

6. Kennedy, Raul (1989): *The Rise and Fall of the Great Powers – Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, Fontana Press, London,
7. Kilibarda, Zoran., Mladenović, Miroslav., Ajzenhamer, Vladimir (2014): *Geopolitičke perspektive savremenog sveta*, monografija, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd,
8. Kurth, James (2011): *The Foreign Policy of Plutocracies*, *The American Interest*, Vol. 7, № 2, URL: <http://www.the-american-interest.com/2011/09/27/the-foreign-policy-of-plutocracies> (посећено 12.05.2017),
9. Ларина, Елена (2016): *Умножающие скорбь. Как выжить в эпоху войны элит*, Книжный мир, Москва,
10. Ларина, Елена (2017): *Кабинет Трампа. Мистеры миллиарды*. URL: <http://hrazvedka.ru/blog/kabinet-trampa-mystery-milliardy.html> (посећено 12.05.2017),
11. Ларина, Елена (2017): *Трамп и его одинокие волки*. URL: <http://hrazvedka.ru/blog/tramp-i-ego-odinokie-volki.html> (посећено 12.05.2017),
12. Лукьянов, Федор (2017): *Президент нашей мечты*, Журнал "Огонёк" №4 от 30.01.2017, стр. 8, Москва,
13. Люттвак, Эдвард (2017): *Трамп – не такой милый политик, как Обама*, Журнал "Россия в глобальной политике" №1, Москва,
14. Ohmae, Kenichi (1995): *The End of Nation-State: the Rise of Regional Economies*, Touchstone, London, p. 211,
15. Пономарева, Елена (2017): *Так ли непредсказуем Трамп?*, Фонд стратегической культуры, URL: <http://www.fondsk.ru/news/2017/01/30/tak-li-nepredskazuem-tramp-43469.html> (посећено 12.05.2017),
16. Пономарева, Елена., Рудов Георгий (2016): *«Принцип домино»: мировая политика на рубеже веков*, Канон, Москва,
17. Речь президента США Дональда Трампа на инаугурации 20 января 2017 года. URL: http://tsargrad.tv/articles/polnaja-rech-donald-trampa-na-inauguracii_45253 (посећено 12.05.2017),
18. Sajt časopisa Forbes (2016): *Bogatejšie ljudi mira – 2016: reiting Forbes*. URL: www.forbes.ru (posećeno 12.05.2017),
19. Свасьян, Карен (2009): *Гнозис и политика*, Журнал Политический класс, № 10, стр. 44-59, Москва,
20. Фурсов, Андрей (2013): *Предисловие // De Conspiratione / О Заговоре*, Товарищество научных изданий КМК, Москва,
21. Фурсов, Андрей (2013): *Корпорация-государство // Материалы клуба «Красная площадь» от 15 апреля 2006*, Москва,
22. Ханна, Параг (2012): *Как управлять миром*, Астрель, Москва,
23. Coll, Steve (2012): *Private Empire: ExxonMobil and American Power*, Penguin Books, New York,
24. Черных, Евгений (2017): *Тихий переворот в США*, Комсомольская правда от 24 февраля. URL: <http://www.kp.ru/daily/26646/3666237/> (посећено 12.05.2017),
25. *The World's Billionaires*. URL: <https://www.forbes.com/billionaires/list/> (посећено 12.05.2017),
26. Трамп, Доналд (2017): *Говор председателя САД Доналда Трампа на инаугурации 20 января 2017. г.* URL: http://tsargrad.tv/articles/polnaja-rech-donald-trampa-na-inauguracii_45253, (посећено 12.05.2017),
27. Шамир, Израел (2015): *Великое переселение: статья – предвидение*, Internet, <http://www.unz.com/ishamir/on-the-move> (посећено 12.05.2017).

„COLLECTIVE” TRAMP IN SEARCH OF A NEW PARADIGM

Summary: A researcher’s intent interest is roused not so much by Trump himself, as by his team and interest groups behind him. The analysis of what is going on in the US and world politics as a whole must be determined by studying both objective (i.e. systemic ones) and subjective factors of development. The study of the subject and subjectivity of politics allows us to reveal real players, their goals, interests and capabilities. It is the underlying principle of the article, in which on the basis of the cadre composition of Trump’s cabinet an attempt to reveal the subjectivity of the new American administration and to predict possible scenarios of both the US and world development is made.

Key words: world politics, United States, Donald Tramp, the new administration, interest groups, development scenarios